2007 жыл, 11-чи ОКТЯБРЬ, ОРТА КЮН. № 198 (17849)

ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН БЕРИ ЧЫГЪАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ
Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАГЪАСЫ 3 СОМДУ

Саугъалау

Арсен Каноковха Шуёхлукъну ордени берилгенди

9-чу октябрьде Кремльни Екатерининский залында Россейни Президенти Владимир Путин къырал саугъала бергенди. Саугъаланнганланы араларында КъМР-ни башчысы Арсен Каноков да болгъанды. Ол Шуёхлукъну ордени бла саугъаланнганды.

Тюрлю-тюрлю саугъаланы битеуда эллиге жууукъ адам алгъанды. Аланы араларында культураны бла искусствону къыралыбызда атлары айтылгъан адамлары, эл мюлкге бла промышленностьха къыйын салгъанла да бардыла. Шуёхлукъну орденин а Президент жетеуленнге бергенди, ол санда «КамАЗ-ны» генеральный директору Сергей Когогиннге, шёндюгю заманнга тийишли искусстволаны мультимедийный комплексини директору Ольга Свибловагъа эм кинорежиссёр Алексей Учительге.

Арсен Каноковну КъМР-ни социальный эм экономика жаны бла айнытыугъа уллу къыйын салгъаны ючюн Шуёхлукъну ордени бла саугъалауну юсюнден В.В.Путинни Указына быйыл 22-чи февральда, КъМР-ни башчысына 50 жыл толгъаны бла байламлы къол салыннганын эсгертирге сюебиз.

Шуёхлукъну ордени бла миллетлени бла халкъланы араларында шуёхлукъну, аланы бирге ишлеулерин кючлендириуге себеплик этген, Россейни экономика эм илму онгларын ёсдюрюуде жетишимле болдургъан, миллетлени бла халкъланы культураларын жууукълашдырыугъа, бир бирлерин байыкъландырыугъа, къыралланы араларында мамырлыкъны, шуёх халланы кючлендириуге къыйын салгъан адамла саугъаланадыла.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

КъМР-ни Парламентини Президиумунда

Келир жылны бюджетине экинчи кере къараллыкъды

Парламентни Президиумунда КъМР-ни законла чыгъарыучу органыны кезиулю жыйылыуун чакъырыу эм аны повесткасы бла байламлы вопросла сюзюлгендиле. Жыйылыуну Парламентни Председатели Бечелланы Илияс бардыргъанды.

Президиумну членлери, бир бирге оюмларын айтханларындан сора, КъМР-ни Парламентини кезиулю жыйылыуун быйыл 25-чи октябрьде бардырыргъа оноу этгендиле. Анда отуздан артыкъ вопросха къарагъа белгиленеди.

Депутатла КъМР-ни Конституция сюдюню судьясы Юрий Кетовха биринчи квалификация класс бериуню, «КъМР-ни 2007 жылгъа республикалы бюджетини юсюнден» КъМР-ни Законунубыйылны биринчи жарымында къалай толгъаныны, «Эл мюлк жерлени хайырланыуну юсюнден» Федеральный законну 10-чу статьясына тюрлениуле кийириуню юсюнден» федеральный законопроектни законодательный башламчылыкъныча Къырал Думаны къарауна бериуню юслеринден вопросланы сюзерикдиле. Дагъыда КъМР-ни Парламентини РФ-ни Президенти В.В.Путиннге, Федерация Советни Председатели С.М.Мироновха, РФ-ни Правительствосуну Председатели В.А.Зубковха политика репрессиялагъа тюшгенлени бир федеральный тизмелерин къураууну эм алагъа ахчаны федеральный бюджетден тёлеуню юсюнден обращениялларына къараллыкъды.

«Къабарты-Малкъар Республиканы 2008 жылгъа республикалы бюджетини юсюнден», «КъМР-де 2007-2010 жыллада право низамгъа бузукълукъ этиуню профилактикасы» республикалы целевой программаны юсюнден», «КъМР-ни бир-бир законодательный актларына тюрлениуле кийириуню юсюнден», «Агъачла бла байламлы ишлени тап халгъа келтириуню юсюнден» законопроектлеге экинчи кере къараллыкъды. Аладан сора да, «КъМР-ни сюд участкаларыны эм жарашдырыучу судьяларыны къуллукъларыны юслеринден», «Репатриантланы юслеринден», «КъМР-ни ара шахарыны статусуну юсюнден» эм кёп башха законопроектле сюзюллюкдюле.

Бу республикалы целевой программаланы законопроектлерине уа биринчи кере къараллыкъды: «Къабарты-Малкъар Республикада 2007-2011 жыллада билим бериуню айнытыу», «Къабарты-Малкъар Республикада 2007-2011 жыллада саулукъ сакълауну айнытыу», «КъМР-ни дин организациялары бла бирге ишлеу эм алагъа къыралны жанындан болушлукъ этиу».

Парламентни жыйылыуунда башха вопрослагъа да къараллыкъды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Связь

Жангы технологияла бла шагъырейлендиргендиле

Геуюрге кюн «Россейни почтасы» федеральный къырал унитар предприятияны КъМР-де филиалы, Почтаны битеудуния кюнюне жоралап, «Новейшие технологии на почте или просто полезная операция» деген кёрмюч къурагъанды. Анга КъМР-ни транспорт, связь эм жол мюлк министри Ануарби Суншев эм Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны заместители Владимир Павленко къатышхандыла. Ол кюн почтачыла къонакъланы эм ары жумуш бла келген адамланы кеслери бюгюнлюкде ишлеринде хайырланнган шёндюгюлю почта-кассалы терминал бла шагъырей этгендиле.

Ол затланы юслеринден келгенлеге предприятияны директору Деваланы Рамазан къысха хапар айтханды. Бютюн толурагъ а ала бла къонакъланы почтаны специалистлери шагъырей этгендиле. Сёз ючюн, оператор Людмила Жамборова айтханнга кёре, ол ишлеген почта-кассалы терминал кёп тюрлю ишлени тамамлайды. Аны хайырындан очередьле да иги кесекге азайгъандыла.

Битеу ол затла бла шагъырейленнгенден сора министр Ануарби Суншев, почта, башха регионладан артха къалмай, кесини ишинде аллай технологияланы хайырланнганын магъаналыгъа санагъанын эм ала адамланы жумушларын жалчытыуну бийик даражада толтурургъа себеплик этгенлерине ийнаннганын билдиргенди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

СУРАТДА: (солдан онгнга) Ануарби Суншев, Виктор Павленко эм Деваланы Рамазан жангы технологияла бла шагъырейленедиле.

Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР, КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС, АДЫГЕЯ РЕСПУБЛИКАЛАНЫ МОСКВАДА КЮНЛЕРИ

Концерт жарыкъ, унутулмазлыкъ байрамгъа айланнганды

6 октбрьде Колонный залда Къабарты-Малкъарны, Къарачай-Черкесияны, Адыгеяны артистлери концерт бергендиле.

Концертни аллында КъМР-ни Президенти Арсен Каноков сёлешгенди. Ол бу байрам кюнле барыбызны да бирикдиргенлерин чертгенди. «Мен Москвада 28 жыл жашагъанма, Ата журтумдан эсе кёп. Бизни къадарыбыз, жашауубуз да бирдиле. Барыбызгъа да быллай къууанч кюнлерибиз кёп болсунла деп тилейме,-дегенди Арсен Баширович. –Уллу къыралда жашайбыз, кесибизни россейчилеча сезерге сюебиз, бир кибик эркинликлерибиз бла, миллетине кёре айыртлау болмай. Энтта да байрам бла сизни алгъышлайма».

Концерт Заур Тутовну «Ты позови меня, Россия» деген жыры бла башланнганды. Ызы бла «Русская удаль» оркестр усталыгъын кёргюзтгенди. Россейни Уллу театрыны солисткасы Маргарита Мамсирова ингилиз тилде халкъ жырны жырлагъанды.

Адыгеяны бусагъатда бек сейирлик «Исламей» ансамбли, Аслан Нехайны жарашдырыуунда, халкъ жырланы айтханды. Дагъыда Амина, Магомед Кулов, Анзаур Миш, Айдамир Мугу эм башхала усталыкъларын кёргюзтгендиле.

Къарачай-Черкесиядан «Алан», «Алтын жаш», «Къарача», «Меркурий» ансамбльле къарачуланы къууандыргъандыла. «Джетегей» ансамбльни жырларына къарсла бютюнда къыстау эдиле. КъЧР-ни сыйлы артистлери Инна Мамхъяговланы, Владимир Гавриленкону жырларына да жарыкъ тюбегендиле.

Газаланы Алим жырлайды.

Къабарты-Малкъарны артистлери сахнагъа ючюнчюле болуп чыкъгъанлыкъгъа, залны эсин кеслерине бек терк бургъан эдиле. Программаны Султан Хажироков «Кабардино-Балкария» деген жыр бла башлагъанды. «Балкария» фольклор-этнография ансамбль «Малкъар» деген тау тепсеуню кёргюзтгенди. Ызы бла КъМР-ни сыйлы артисти, КъЧР-ни халкъ артисти Газаланы Алим «Малкъаргъа чакъырама» деген жырны жырлагъанды. «Балкар ия» тепсесе, Газаланы Алим жырласа, не концертни да къууаты болады.

«Кабардинка» къырал академия ансамбль, жырчыла Асият Черкесова, Мухадин Батыров да жыйылгъанланы къууандыргъандыла.

Тёппеланы Алим малкъар тилде жырлагъанды. Бу фахмулу артистге ыразылыкъларын къарауучула къызыу къарсла бла билдиргендиле. КъМР-ни сыйлы артисткасы, КъЧР-ни халкъ артисткасы Ольга Сокурованы жырларына да сюйюп тынгылагъандыла.

Битеу алып айтханда, концерт уллу байрамгъа айланнганды. Сыйлы, жарыкъ, унутулмазлыкъ байрамгъа.

ПЛЕНУМ

Тюнене Нальчикде Къабарты-Малкъарны профсоюзларыны Федерациясыны V пленуму болгъанды. Аны Федерацияны советини председатели Пшикан Таов ачханды эм бардыргъанды. Пленумну ишине КъМР-ни Правительствосуну Председатели Андрей Ярин, республиканы Парламентини Председателини заместители Людмила Федченко къатышхандыла.

Производствода сакълыкъгъа энчи эс бурулгъанды

Анда эки вопросха къаралгъанды: «Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини КъМР-ни Парламентине Посланиясында салыннган борчланы 2007-2008 жыллада толтуруу жаны бла мадарланы программасыны юсюнден» эм «Урунннганланы ишде къоркъуусузлукъларын жалчытыу жаны бла законодательство къалай толтурулгъанына контрольлукъ этиуде республиканы профсоюз организацияларыны магъаналарын кётюрюуню юсюнден».

Биринчи вопросха кёре докладны агропромышленностьда ишлегенлени профсоюзуну рескомуну председатели Чамал Бесланеев, экинчи вопросха кёре уа КъМР-ни профсоюзларыны Федерациясыны советини председателини заместители Сергей Евтушенко этгендиле.

Докладланы сюзюуге культурада ишлегенлени профсоюзларыны рескомуну председатели Марьяна Даова, орталыкъ эм гитче бизнесде ишлегенлени профсоюзуну рескомуну председателини заместители Улбашланы Светлана, КъМР-ни урунуу эм социальный айнытыу министрини заместители Николай Голочалов, «КБнефтегазстрой профсоюзну» рескомуну председатели Валерий Золотарев эм башхала къатышхандыла.

Сюзюлген вопрослагъа кёре тийишли бегимле къабыл этилгендиле.

Бизни корр.

Келишим

Предпринимательлеге болушлукъгъа

Къабарты-Макъарны финанс низамгъа, табийгъатны къоруулау, санитар-эпидемиология эм башха законодательстволагъа бузукълукъ этмеуню сакълау жаны бла эркинликлери болгъан онжети ведомствосу энчи иели предпринимательлени бла предприятияланы тинтиу ишлени планнга салыуда эм аланы бардырыуда болгъан информацияны хайырланыуну юсюнден келишим бегитгендиле. Кючлерин бирикдириу, бек биринчиден, гитче эм орталыкъ бизнес бла кюрешгенлеге хайырлыды. Ол предпринимательлени ишлерин тинтиуню азайтыргъа онг берликди. Аны бла бирге ол тюрлю-тюрлю бузукълукълагъа къажау кюрешиуде хайырлы онгланы табыугъа себеплик этерик система къурауда, бизнесменлени тинтгенде бир ведомство баргъан жерге экинчиси неда ючюнчюсю бармазча этерге иги амалды.

КъМР-ни Президентини Администрациясыны келечилери айтханнга кёре, ол оноугъа коррупциягъа къажау механизмледен биринеча къаралады.

Х.АЗРЕТОВ.

Алимле бирлешип ишлеуню жолун излейдиле

6 октябрьде Москвада Россейни Илмула академиясында (РАН) юч республикадан алимле РАН-ны эм Москваны алимлери бла тюбешгендиле.

Къабарты-Малкъарда РАН-ны Илму арасыны директору Пётр Иванов: «Къабарты-Малкъарны, Къарачай-Черкесни, Адыгеяны Кюнлери Москвада бирге бардырылгъанлары бошдан тюйюлдю. Адыгла, черкесле, къабартылыла бир халкъдыла, къарачайлыла бла малкъарлыла да алай»,-дегенди. Ызы бла Пётр Мацевич юч республикада да илму кенглик бир болургъа кереклисин айтханды. РАН илму араланы хар республикада да ачмазлыгъы баямды. Аны бла байламлы Пётр Мацевич Къарачай-Черкес бла Адыгея бизни илму арагъа къошулсала, иги боллугъун чертгенди. Алай болса, Къабарты-Малкъар Илму ара регион магъананы тутарыкъды.

Пётр Иванов адыгланы тарыхларында Россейни магъанасыны юсюнден да айтханды. Бу халкъны жерлерине Осман империя бла Россей сугъанакълыкъ этип, урушла бардыргъандыла. Болсада, Пётр Мацевични оюмуна кёре, адыгла бусагъатда Россейде жашагъанлары игиди, нек дегенде Турцияда аланы автономиялары жокъду эм боллукъ да тюйюлдю. Россейде уа адыгланы миллет энчиликлерин сакъларгъа онглары барды. «Мен Кремльни Къырал Дворецинде тюнене концертге къарагъанма, анда бизни республикада жашагъан халкъла терк айнып баргъанлары кёрюнюп турады»,-дегенди П. Иванов.

Ызы бла докладчы Къабарты-Малкъарда РАН-ны Илму арасы къалай ишлегенини юсюнден айтханды. Ара 1993 жылда къуралгъанды, бусагъатда анга жети илму организация киреди. Бизни Гуманитар тинтиуле институтубуз Шимал Кавказда алчыладан бириди.

Ызы бла РАН-ны тарых-филолог ия илмула бёлюмюню академиги-секретары Анатолий Деревянко сёлешгенди. Ол Къабарты Россейге къалай къошулгъаныны юсюнден тынгылы доклад этгенди.

Тюбешиуде юч республиканы да билим бериу министрлери сёлешгендиле. Къарачай-Черкесни министри Ирина Шаповалова республикада миллет тиллени эм табийгъатны сакълаугъа аслам эс бурулады, дегенди. «Быйыл орус тилни жылыды, 2008 жыл а Къарачай-Черкесде ана тиллени жылы боллукъду. Министрни айтханына кёре, тёрелени тинтиу, сакълау жаны бла да кёп иш этиледи, сёз ючюн, университетде бу жаны бла илму школ ишлейди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ЖЕНГИЛ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Хал игиленир деп ышанадыла

Юсюбюздеги жылны озгъан тогъуз айын жетишимли бошагъан предприятияланы санында «Каббалкодежда» ачыкъ акционер общество да барды. Анда этилген келишимлеге тийишлиликде, ишчи кийимле тигедиле. Былтырны бу кезиуюне юч миллион 500 минг сом багъасы продукция чыгъарылгъан эсе, быйыл ол кёрюмдю алты миллион 700 минг сомдан асламды. Адамланы иш хакълары, 5-6 мингишер сомгъа жетдирилгенди, заманында берилип турады.

-Тынч болмагъан эсе да, хал иги жанына тюрлене барады, - дегенди обществону генеральный директору Хажмурат Абазов. - Жаланда налоглагъа окъуна былтыр бир миллион 300 минг сом тёлерге онг болгъанды. Ал кезиуледе заказла (биз алагъа кёре ишлейбиз) азлыкъ этип, ишни тохтатыргъа тюшюп да тургъанды. Бу эки жылда уа, москвачы компанияла бла келишимле этгенбиз да, излеленнгени чакълы бир товар хазырлагъан къыйын окъунады. Къысха айтханда, бир халда ишлейбиз, ырысхы-техника къолайыбыз да кючлене барады...

Бир кезиуледе бу предприятияда болумну эсге тюшюрсек, ахшы жанына тюрлениуле къууандырмай къоярыкъ тюйюлдюле. Аты махтау бла кёп заманны айтылып, республикада бек уллу биригиулени бирине саналып тургъан предприятие озгъан ёмюрню арт жылларында банкрот болгъан эди. Иш тохтап, коллективни ёзеги болуп тургъан устала башха жерлеге кетген эдиле. Бек жарсытханы уа, жараулу оборудование-кийим тигиучю ызла, ол санда Япониядан келтирилгенлери да - чачылып, сатылып бошалгъаны эди. Болумну игилендириу мурат бла биригиуню таматалары бир ненча кере алышындырылгъанларындан да хайыр чыкъмагъанды, тозураулукъ бийлей баргъанды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Алимле бирлешип ишлеуню жолун излейдиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Ол дагъыда:-Бизде битеуроссей эм халкъла аралы конференцияла бардырыладыла. Алгъаракъда университетде исламны юсюнден конференция болгъанды. Къарачай-Черкесни Россейге къошулгъаныны 450-жыллыгъына аталып, Черкесск шахарда Сергей Радонежскийни храмы эм Пушкиннге эсгертме ачылгъандыла.

Адыгеяны билим бериу эм илму министри Рамазан Бидоноков айтханнга кёре, бу республикада эки илму-излем институт, эки вуз эм вузланы сегиз филиалы ишлейдиле. Алада илмуну айныууна уллу эс бурулады.

Россейни Илмула академиясы.

КъМР-ни билим бериу эм илму министри Сафарби Шхагапсоев бизни республиканы вузларында эм илму учрежденияларында 2000 специалист ишлейдиле, аладан 300 адам илмуланы докторлары, 1250 адам а илмуланы кандидатларыдыла, дегенди. КъМКъУ-ну аспирантурасында 1990 жылда 34 усталыкъ бар эди, бусагъатда уа-95. Докторантурада уа усталыкъланы саны 2-ден 18-ге дери ёсгенди. Сёзсюз, бизни университет арт жыллада бек терк айнып барады. Ол битеу жамауатха да игиди, нек дегенде халкъны кёбюсюню сабийлерин башха шахарлада окъутургъа къолайлары жокъду.

Къабарты-Малкъарны, Къарачай-Черкесни эм Адыгеяны алимлери Россейни алимлери бла тюбешген кезиуде.

Ызы бла тюбешиуде Къарачай-Черкесни жазыучуларыны биригиулерини башчысы, филология илмуланы доктору Л.Беккизова, КъМР-ни Гуманитар тинтиуле институтуну башчысы Б.Бгажноков, КъМКъУ-ну профессору К.Дзамихов, КъМКъУ-ну эл мюлк академиясыны ректору Б.Жеруков эм башхала сёлешгендиле. Доклад этгенлени барысыны да оюмлары бир болгъанды: шёндюгю дунияда илмуну айнытыр ючюн, битеу халкъланы, къыралланы алимлери да биригирге керекдиле .

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Суратланы **А. ЕЛКАНОВ** алгъанды.

Нальчик-Москва-Нальчик.

Президентге письмо

Къурулуш эркинлик бла бардырылады

Толстой орамда, 75-чи номерли юйню къатында, къурулуш ишлени тохтатыргъа деген тилегибизни билдиребиз. «Каббалкбизнестур» 000 санитария эм от тюшюуге къажау жаны бла жорукъланы излемлерин жалчытмай эм айтылгъан юйде жашагъанлагъа бир зат да айтмай, алайда сатыу-алыу мекямланы ишлеп башлагъанды. Былайда ишленирик мекямла бизни юйню терезелерине ауана этерикдиле, кюн жарыгъыбызны тыярыкъдыла, арбазгъа кирген жолубузну жабарыкъдыла. 2005 жылдан бери бизни юйню тёгерегинде тюрлю-тюрлю къурулуш ишле бардырылгъанлай турадыла. Тереклени, юлкюлени барысын да къыргъандыла, газонланы къурутхандыла. Бизни тилегибизни толтурулууна себеплик этеригизни тилейбиз.

Толстой орамда
75-чи номерли юйде жашагъанла.

Нальчик шахар округну администрациясыны башчысыны борчларын толтура тургъан **Л.Б.ХАМГОКОВНУ** жууабы:

-Айтылгъан объектни къурулушу «Каббалкбизнестур» 000-гъа Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны 2007 жылда 20-чы мартдан 425-чи номерли бегими бла РФ-ни Жер кодексини 30-чу, 31-чи, 32-чи статьяларына тийишлиликде берилген жерде бардырыла турады. Сатыу-алыу ряд орнатыла тургъан жерни жер-жерли администрацияны , Архитектураны бла шахар къурулушну управлениясыны, Жерлеринден тепдирилмеучю объектлени кадастрларыны федеральный агентствосуну КъМР-де Управлениясыны районла аралы бёлюмюню, Роспотребнадзорну КъМР-де Территориялы управлениясыны, Россейни МЧС-ни Гражданланы къоруулау жаны бла баш управлениясыны КъМР-де управлениясыны, «Нальчикские электрические сети» ОАО-ну, Ростехнадзорну КъМР-де Технология эм экология жаны бла управлениясыны, «Водоканал» МУП-ну келечилеринден къуралгъан комиссия сайлагъанды. Жерни сайлауну юсюнден башда айтылгъан службаланы ыразылыкълары эсге алынып жарашдырылгъан акт РФ-ни Жер кодексини 31-чи статьясыны излемлерине тийишликде 2007 жылда 18-чи мартда къабыл этилгенди.

Жер участок бериллигини юсюнден билдириу къагъыт Архитектураны бла шахар къурулушну управлениясыны стендинде , башда айтылгъан статьяны 3-чю пункту излегенича, тагъылып тургъанды. Къурулушну битеу мардалагъа эм жорукълагъа тийишликде жарашдырылгъан проектини юсюнден келишим да жорукълагъа тийишликде этилгенди. Письмо бла байламлы этилип, 2007 жылда 31-чи июльда бардырылгъан тинтиулени кезиулеринде законнга бузукълукъ этилгеннге саналлыкъ кемчиликле табылмагъандыла.

Билдириу

Айырыулагъа хазырланыу къалай барады

Россей Федерациясыны Президентини 2007 жылда 2-чи сентябрьде чыгъарылгъан 1144-чю номерли Указына кёре, 2007 жылда 2-чи декабрьде Россей Федерациясыны Федеральный Жыйылыууну Къырал Думасыны бешинчи чакъырылыууну депутатларын айырыу бардырыллыкъды. Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясыны 2007 жылда 6-чы сентябрьде чыгъарылгъан 3/1 номерли бегими бла 2007 жылда 2-чи декабрьде дагъыда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентине депутатла къошакъ халда айырыллыкъдыла. Айырыула алты бир мандатлы айырыу округлада: 22-чи номерли Республикалы, 23-чю номерли Киров (Нальчик шахар), 43-чю номерли Гитче Къабарты (Терк район), 49-чу номерли Экинчи Чегем (Чегем район), 38-чи номерли Ара (Прохладный шахар), 5-чи номерли Бахсан (Бахсан шахар) айырыу округлада бардырыллыкъдыла.

Ол айырыулагъа хазырланыугъа эм аланы бардырыугъа Къабарты-Малкъар Республикада властьны битеу органлары, толтуруучу властьны федеральный органларыны жер-жерли органлары, жер-жерли самоуправлениясыны органлары, айырыу комиссияла бир бирлери бла къаты байламлыкъда къатышырыкъдыла.

Айырыулагъа айырыу биригиулеча къатышыргъа эркинликлери болгъан политика партияла бла аланы регион бёлюмлери 2007 жылда 15-чи сентябрьден 5-чи октябрьге дери кезиуню ичинде конференцияларын бла съездлерин бардыргъандыла, алада Къырал Думагъа депутатланы кандидатларыны тизмелерин туура этгендиле. Бусагъатда айырыу участкаланы къурау иш бошала турады, аланы республиканы районларында бла шахарларында тизмелери басмаланнгандыла. Энди участка айырыу комиссияла къурау жаны бла иш къолгъа алыныркъды. Ол 2007 жылда 1-чи ноябрьден 8-чи ноябрьге дери бардырыллыкъды.

Андан сора да, бусагъатда келир айырыулада къол кётюрюрге эркинликлери болгъан айырыучуланы тизмелерине жангыдан къаралады эм тюзетиуле кийириле турадыла. Бу ишге айырыу комиссияла бла бирге жер-жерли самоуправлениясыны органлары, граждан болумну актларын жазыу бла кюрешген органла, аскер комиссариатла, республикада тохташхан аскер бёлюмлени командирлери, жууапха тартыуну юсюнден оноуланы толтургъан эм сюд органла да тири къатышадыла.

Бу иш ахырына жетдирилгенлей, 2007 жылда 10-чу ноябрьден сора республиканы айырыучулары, айырыу участкалагъа келип, кеслерини юслеринден айырыуланы тизмелеринде болгъан шартлагъа къарап, керек болса, тюзетиуле да кийирип кетерча этерге онг бериллики. Тизмеледе болгъан шартлагъа 2007 жылда 2-чи декабрьде къол кётюрюуле бошалгъынчы да къараргъа эм тюзетирге боллукъду, алай айырыуланы кюнюнде заманны анга бёле турмаз ючюн, бу жумуш ары дери этилсе игиди.

Айырыучула къол кётюрюрча айырыу участкала 2007 жылда 2-чи декабрьде эрттенликде 8 сагъатда ачыллыкъдыла. Республиканы айырыучуларын къол кётюрюуге къатышыргъа чакъырабыз.

Къабарты-Малкъар
Республиканы Айырыу
комиссиясы.

Хал игиленир деп ышанадыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Жангыз адамны къолундан алай кёп келмейди, деген оюм хар заманда да тюз болуп къалмайды. Коллективге Х.Абазов башчылыкъ этип тебирегенли предприятие аякъ юсюне бола башлагъанын огъары айтылгъан шартла кёргюзтедиле. Анга шагъатлыкъгъа башха юлгюле да келтирирге боллукъду.

Шёндю производство алгъынннгы чеклеге келтириле башлагъанды. Цехледе эки универсальный ыз орнатылгъанды. Алада энчи кийимле тигедиле. Къумачланы бичгенден башлап, алыучугъа жиберирча къысымла этгинчиге дери хазырлайдыла. Энчи кийимле дегенде да, къалай-алай да болсун деп угъай, модельерле тохташдыргъанча, фасонлу, бийик качестволу тигилген жылы комбинезонла бла курткала. Кюз айлада кийиллиги, сууукълада жарарыгъы башха - башха этилип.

Кюн сайын аллай комплектледен 220-сы хазыр болады. Заказла айтылгъан болжалгъа толтурулуп турурларына бек сакъдыла да, продукция складлада кёпге къалмайды.

Предприятияны таматалары бла хапарлашхан бла чекленмей, цехледе ишлегенле бла, инженер-техник эм эсепни жюрютюучю къуллукъчула бла да ушакъ этгенбиз. Аланы билдиргенлерине кёре, алгъа атламла бла бирге, бютюн иги ишлерге къоймагъан чырмаула да бардыла. Бек уллу жарсыуладан бири-озгъан жыллада жыйылгъан тёлеуледиле. Жангы директор келгенли ала иги да азайтылгъандыла, алай толу къутулургъа уа къарыу жокъду.

Бирда болмаса да, реструктуризация этилип, аланы тёлеуню болжалы артхаракъгъа кёчюрюлсе, производствону да кенгертирге, аслам хайыр да тюшюрюрге боллукъ эди. Шёндю кийимле заказчик тапдыргъан материалладан тигиледиле да, ахча жаланда этилген иш ючюн келеди. Аны асламысы адамланы иш хакъларын тёлеуге бла артха къалдырылмазлыкъ борчлагъа кетип къалады.

Ырысхы къытлыкъ мекямланы тийишли халгъа келтирирге къоймайды. Ахчаны жетдиралмагъанларыны хатасындан, жылыу баргъан ызлагъа ремонт этилмей къалып турады. Не амал да этип, кеслерин кечиндирирге кюрешедиле ансы, министерствону, не башхаланы жанындан болушлукъ, онг бериу жокъду.

Жарсыуладан дагъыда бири, огъарыда айтылгъаныча, алгъадан келишимлеге кёре заказла этиледиле, аланы терк толтурургъа уа адам кюч жетишимейди. Алгъыннгы устала, чачылыуну кезиуюнде базарлагъа, сатыу-алыу эм башха предприятиялагъа кетгендиле да, къайтыргъа алай бек сюймейдиле. Алыкъа тынгылы урунуу, жашау болумла къуралмагъанлары себепли болур, мында ишлерге жаш адамла да таукел болалмайдыла.

Жангы директор ол чырмауланы кетериуню алгъыннгы, сыналгъан мадарларын этип тебирегенди. Шёндюледе ишчилеге тюш азыкъ, «сухой паёкча», хакъсыз бериледи. Бир кезиуледе бек игиге саналыучу ишчи столова тууарылыпды, ол ишлерча этиуню къайгъысы кёрюледи. Анда ауузланнганлары ючюн адамла ахча тёлерик тюйюлдюле. Ишге тохтаргъа сюйюп, турур жерлери болмай да кёпле къыйналадыла. Аны эсге алып, предприятияны оноучулары административ мекямны бир жарымын общежитиягъа айландырыргъа керекди деген оюмгъа келгендиле.

-Ол иш да башланнганды,- деп къошханды Хажмурат Бакербиевич. –Кёпге созмазгъа кюреширикбиз. Адамланы иш хакъларына къошула барырын жалчытмай да боллукъ тюйюлдю. Кийим тигиучюлени къой да, мастерлени окъуна иш хакълары продукция къаллай бир чыгъарылгъанына кёре болады. Ишни хайырлылыгъын кётюре барсакъ, адамла да аслам хакъ аллыкъдыла.

Бизде, къайсы бирин алсакъ да, ишден албугъартыргъа кюрешген жокъду. Мастерле Октябрина Ганибова, Асият Тлупова, Лиза Гамаева производствону ветеранларыдыла, ишни тап къурагъанлары бла белгилидиле. Алагъа жаш специалистле Майя Карданова, Марина Битова да къошулгъандыла, заказла шарайыпсыз толтурулурларына тынгылы юлюш къошадыла. Аллай адамларыбызны болушлукълары бла коллективде низам да, иш кёллюлюк да болурла деп ышанама.

ТАТЛЫХАНЛАНЫ Борис.

Чекленнген жууаплылыгъы болгъан «Черек-1» обществода уста шофёр-Чеченланы Борис - хар буюрулгъан жумушну терк эм тынгылы этгени бла айырмалыды. Машиналары бузулгъан тенглери техникалары нек жараусуз болгъанын андан соруучудула. Ол а кимге да болушургъа хазырды.

Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

Билим бериу

Министр, жер-жерлеге барып, адамла бла тюбешгенди

Билим бериуде проблемала бла жерлеринде шагъырейленир эм адамланы бюпонлюкде ол жаны бла не зат бегирек жарсытханын билир муратда Къабарты-Малкъарны билим бериу эм илму министри Сафарби Шхагапсоев Зольск, Элбрус эм Прохладна районлагъа баргъанды.

Районлада жашагъанла бла тюбешиулеринде министр, хар билим берген учреждениряны мюлк-техника базасы не халда болгъанына, керекли специалистле бла жалчытылыннганына бла къалгъанына, сабийлени аш-суу бла жалчытыуну къураугъа, жамауатны окъутуу-юйретиу процессге къатышыууна энчи эс бургъанды. Аллай эмда кёп башха соруланы, ол санда школлагъа бла сабий садлагъа къошакъ этиу къурулушланы бардырыугъа болушлукъну эм башха вопросланы сюзгенди районланы администрацияларыны башчылары бла эм билим бериу управленияларыны начальниклери бла.

Адамла министрден сабийлерин энчи учреждениялагъа берирге, билим бериу системада ишлегенлени жашау болумларын игилендирирге болушурун тилей эдиле. Бир-бир жарсыула алайда окъуна тамамланнгандыла.

Республикада жашагъанла ведомствону башчысы, жер-жерлеге барып, адамланы приёмгъа алыуну бек жаратадыла. Битеу кётюрюлген вопросланы тамамлау жаны бла, жууаплы адамланы да тохташдырып, тийишли мадарла этилликдиле.

Наталья ПЕЧЁНОВА.

БИБЛИОТЕКА

Сейир ингир къурарыкъдыла

Нальчикни тогъузунчу номерли библиотекасы онсегизинчи, жыйырма бешинчи номерли школла, «Эрудит» ара бла да байламлыкъда ишлейди. Жазыучуланы, поэтлени, атлары айтылгъан башха адамланы юбилейлерине библиотекарьла, устазла, окъуучула бла да бирге хазырланыучудула. Китапладан кёрмючле, стендле жарашдырадыла, аланы жашау, чыгъармачылыкъ жолларыны юслеринден да билдириуле этедиле. Окъуучула уа докладла, рефератла жазадыла.

Шёндю уа библиотека, аны таматасы Елизавета Кульгав билдиргеннге кёре, Къулийланы Къайсынны 90-жыллыкъ юбилейине хазырлана турады. Бу ишге уллу къыйын салгъан а библиотекачы Вера Понедельниковады. Ол, бери жюрюген сабийлеге поэтни назмуларын кёлден билдирип, аны сёзлерине жазылгъан жырлагъа да юйретеди. Андан сора да, окъуучула Къайсынны юсюнден, окъугъан чыгъармаларын хайырланып, кёлден жазма жазарыкъдыла.

Библиотекачыла, бери поэтлени, жазыучуланы, культурада ишлегенлени, поэтни жууукъларын да чакъырып, сабийлени эслеринде къаллыкъ ингир къураргъа дейдиле. Ары келген окъуучула уа алагъа кеслерини соруууларын берирге да онг табарыкъдыла.

Бизни корр.

Табийгъат эм биз

Агъачны бек къалауурлары

Минги тауну тийреси кёплени кесине тартады. Бери адамла эки башлы Элбрусха, Кавказ тауланы къар басхан тизгин тёппелерин, тауушлукъ агъачланы кёрюрге, бийиклеге ёрлерге келедиле. Тёгерекдеги аламат къудуретге къараргъа, таза тау хауа бла солургъа сюйгенле да кёпдюле.

Адамла кёпден - кёп келген, рекреация объектлени санына къошула баргъан кезиуде, бу жерлени табийгъат байлыкъларына къаралмаса, сакъланмаса, ала таркъая барлыкълары баямды. Ол борчну кесине алгъанладан бири - «Приэльбрусье» миллет паркны лесничествосуду.

-Бизни къарауубузгъа берилген агъачла 10 минг гектарны, башхача айтханда, паркны жерини ондан бирин аладыла,- дейди баш лесничий Чочайланы Малик. –Асламысында алада нарат эм къайын терекле ёседиле. Туристле, экскурсиягъа келгенле тёбендеги нарат агъачлада болургъа, солургъа сюедиле. Саулай алгъанда уа, агъачлада башха тюрлю терекле да ёседиле, ол санда жемиш бергенлери да. Сёз ючюн, къасмакъ, итбурун, тюртю бек багъалылагъа саналадыла.

Паркны тийресинде ёсген терекле, битимле сакъланырча мадарла этилгенлери къууандырады. Ол ишни тынгылы тамамлар мурат бла юч лесничество къуралгъанды: «Эльбрусское», «Верхнебаксанское», «Верхнемалкинское». Агъачланы асламысы биринчи экисиндедиле, Балыкъ сууну жанларындагъылары уа 20 процент чакълы боладыла.

Агъачлада низам болурун тёгерекдеги къудуретни сакъларгъа борчлу этилген 25 инспектор жалчытадыла. Ала бери солургъа келгенле, туристле кеслерин къалай жюрютгенлерине, уллу байлыкъгъа заран тюшюрмезлерине къарайдыла. Агъачны, битимлени да сакъланырларын жалчытыучуланы дагъыда бир магъаналы ишлери - белгиленнген участкалада агъач жукъаргъан жерледе терекчикле орнатыуду, урлукъ себиудю.

Арт жыллада тереклени кесиу жаланда агъачланы тазалау мурат бла бардырылады. Къуругъанлары, ауруулулары, къар, жер юзюлгенде сыннганлары, аугъанлары кетериледиле. Агъачлагъа от тюшюуню болдурмауну къайгъысы кёрюлгенлей турады. Башха тюрлю профилактика мадарла да этиледиле.

Иги жанына тюрлениуледен бири-лесничествода ишлегенле тийишли керекле бла жалчытылынадыла, техника жангыртылады. Сынаулу инспекторладан терк мадарла этерча эки къауум къуралгъанды. Ала, рече-кюн да кеслерини участкаларында айланып, миллет паркны жорукълары, низам сакъланырларына сакъ къарайдыла. Ол къауумлагъа бу бёлюмде кёп жылланы ишлеген, жерлени иги билген адамла-Сотталаны Ахия бла Къайтукъланы Магомет- башчылыкъ этедиле.

Баш лесничий билдиргеннге кёре, ёсюп келген тёлюлени экологияны сюерге, сакъларгъа юйретиуге да энчи магъана бериледи. Паркны жериндеги окъуу юйледе школчуланы лесничестволары къуралгъандыла. Ары къошулгъан жашчыкъла эм къызчыкъла агъачланы тазалаугъа, экологияны сакълаугъа тюрлю -тюрлю конкурслагъа къатышадыла. Илму эм экология жарыкъландырыу иш жаны бла паркны директоруну заместителини къуллугъун толтургъан Амирана Занилова ол мадарланы тамамлаугъа уллу къыйын салады.

Юч лесничествода да атлары иги бла айтылыргъа тийишли адамла урунадыла. Ол санда тёгерекдеги къудуретни къоруулау жаны бла бек уллу сынаулары болгъан инспекторла Гюлюйланы Мухтарны, Малкъарланы Расулну, Жаппуланы Алёшну энчи белгилерге боллукъду. Лесничийле Гюлюйланы Идирис, Къайгъырмазланы Юсюп, инспекторла Нёгерланы Казбек, Къылчаланы Хабибуллах, Байдаланы Хаким эм башхала ишлерин билген, тынгылы этген адамладыла. Агъачланы къоруулау жаны бла борчларын намыслы толтургъандан сора да, ала рекреация объектлени жарашдырыу бла кюрешедиле, ары келгенле бла ангылатыу ишни да уста къурайдыла.

Приэльбрусьени табийгъат комплексине жетген ауурлукъгъа жылдан-жылгъа къошулады. Аны бла бирге, ол байлыкъны къоруулау да кючлене барыргъа керек болур эди, алай, Чочайланы Малик билдиргеннге кёре, бюджетден бёлюннген ахчаны ёлчеми кёбеймейди. Хар затха да кёз жетдирип турургъа борчлу адамла азлыкъ этедиле. Бу мюлкде ишлегенлени усталыкъларын кётюре барыргъа да тийишлиди, болсада алай этерге ахча къытлыкъ онг бермейди.

Ол затла чырмаулукъ эте эселе да, лесничестволаны коллективлери къолдан келгенни аямайдыла. Борчларын айыпсыз толтурургъа кюрешедиле.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Кичибалыкъ элни школунда малкъар тилден бла литературадан дерслени берген Маккаланы Люаза сабийле ана тиллеринде шатык сёлеширча, кеси жазыучуларыбызны чыгъармаларын иги билирча этерге кюрешеди. Быйыл закий Къайсынны юбилейи болгъаны себепли, аны чыгъармаларына аслам эс бурады.

Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

Спорт фестиваль

Майдалла келтиргендиле

Бу кюнледе Адлерде инвалидлени араларында Битеуроссей спорт фестиваль бардырылгъанды. Анга Россейни 20 регионундан 300 адам къатышханды. Эришиулени Инвалидлени россейли спорт союзу къурагъанды.

Бизни республикадан ол фестивальгъа алты спортчу къатышханды. Аладан экиси- Римма Курниева бла Игорь Какунин - спортну пауэрлифтинг тюрлюсюнде кеси ауурлукъларында биринчи эм ючюнчю жерлени алгъандыла.

Къабарты-Малкъарны инвалид спортсменлерини жандауурлукъ фондуну президенти Олег Кипов айтханнга кёре, бизникиле Адлерден андан да кёп майдал келтираллыкъ эдиле. Жарсыугъа, бизни республикада инвалидле спорт бла тийишлисича кюреширча онгла аздыла. Бу жолоучулукъгъа атланыргъа уа алагъа КъМР-ни Урунуу эм социальный айныту министерствосу бла «Единая Россия» Битеуроссей политика партияны бизни республикадагъы регион бёлюмю болушхандыла.

АСАНЛАНЫ А.